

የመጀመሪያው 5 ዓመት (1998-2002) የልማት ዕቅድ አፈፃፀም እና የቀጣዩ 5 ዓመት (2003-2007) የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዝግጅት

በክልል/በከተማ አስተዳደር ደረጃ ለሚደረግ የጋራ ምክክር
የተዘጋጀ የውይይት መነሻ ጽሁፍ

የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር

ሐምሌ 2002

አዲስ አበባ

የጸሁፉ ይዘቶች

ተ.ቁ	ርዕስ	ገፅ
ክፍል አንድ	የመጀመሪያው አምስት ዓመት (1998-2002) የልማት ዕቅድ አፈፃፀም	3
1.1	የልማት ዕቅድ መነሻዎችና ዓላማ	4
1.2	የልማት ዕቅድ መሠረታዊ አቅጣጫዎች (Pillar Strategies)	5
1.3	የልማት ዕቅድ የማክሮ ኢኮኖሚና የዋና ዋና ዘርፎች አፈፃፀም	6
1.4	በአፈፃፀም ሂደት ያጋጠሙ ፈታኝ ሁኔታዎችና የተገኙ ተሞክሮዎች	14
1.5	ማጠቃለያ	16
ክፍል ሁለት	የቀጣዩ አምስት ዓመት (2003-2007) የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ	17
2.1	የልማት ዕቅድ መነሻዎች	18
2.2	የልማት ዕቅድ ዓላማዎች	19
2.3	የልማት ዕቅድ መሠረታዊ አቅጣጫዎች (Pillar Strategies)	20
2.4	የማክሮ ኢኮኖሚና የዋና ዋና ዘርፎች ግቦች	37
2.5	የአቅም ግንባታና መልካም አስተዳደር ግቦች	43
2.6	የዕቅድ አፈፃፀም ክትትልና ግምገማ ሥርዓት	44
2.7	ማጠቃለያ	45

ከፍል አንድ

የመጀመሪያው አምስት ዓመት (1998-2002)
አገራዊ የልማት ዕቅድ አፈፃፀም

1.1 የልማት ዕቅድ መነሻዎችና ዓላማ

የልማት ዕቅድ መነሻዎች

- ➔ የ5 ዓመቱ (1998-2002) የልማት ዕቅድ መነሻ ባለፉት ዓመታት የተደረጉት የልማት እንቅስቃሴዎች ውጤቶችና የአገሪቱ ራዕይ ነው።

የልማት ዕቅድ ዓላማ

- ➔ የልማት ዕቅድ ዋና ዓላማ የኢኮኖሚ ዕድገትን በማፋጠንና ዕድገቱ ቀጣይነት እንዲኖረው በማስቻል፣ ሕዝቡ በየደረጃው ተጠቃሚ የሚሆንበትና ቢያንስ የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች ለማሳካት የሚያስችሉ አስተማማኝ የልማት ውጤቶች እንዲኖር ማድረግ ነው።

1.2 የልማት ዕቅድ መሠረታዊ አቅጣጫዎች (Strategic Pillars)

የመጀመሪያው አምስት ዓመት አገራዊ የልማት ዕቅድ መሠረታዊ አቅጣጫዎች የሚከተሉት ናቸው፡-

1. ሁሉን አቀፍ የማስፈጸም አቅም ግንባታ፤
2. ፈጣን፣ መሠረተ ሰፊና ቀጣይነት ያለውን ኢኮኖሚ ዕድገት ማስፈን፤
3. የሕዝብ ዕድገትና የኢኮኖሚ ዕድገትን የማመጣጠን አቅጣጫ መከተል፤
4. የኢትዮጵያን ሴቶች ሁለንተናዊ አቅም ለመጠቀም የሚያስችል ምቹ ሁኔታ መፍጠር፤
5. የመሠረተ ልማትን ማጠናከር፤
6. የሰው ኃይል ልማትን አጠናክሮ መቀጠል፤
7. የአደጋ ተጋላጭነት የሚያስከትለውን ሥጋትና አለመረጋጋት መግታትና መቋቋም፤
8. የሥራ ዕድል መፍጠር፤

1.3 የልማት ዕቅድ የማክሮ ኢኮኖሚና የዋናዋና ዘርፎች አፈጻጸም

- ➔ ባለፉት አምስት ዓመታት (1998-2002) በሀገራችን ሰፊ መሠረት ያለው ከፍተኛ የኢኮኖሚ ዕድገት ተመዝግቧል። ይህ አፈጻጸም በማክሮ ኢኮኖሚና በዋና ዋና ዘርፎች እንደሚከተለው ቀርቧል።

ሠንጠረዥ 1.3.1 የልማት ዕቅድ የማክሮ ኢኮኖሚ አፈጻጸም:

ሀ. የኢኮኖሚ ዕድገት (በመቶኛ)

ዘርፍ	መነሻ (1997)	1998	1999	2000	2001	2002	አማካይ (1998-2002)
ጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት	12.6	11.5	11.8	11.2	9.9	10.1	11.0
ግብርናና ተዛማጅ ዘርፎች	13.5	10.9	9.4	7.5	6.4	6.0	8.0
ኢንዱስትሪ	9.4	10.2	9.5	10.0	9.9	10.2	10.0
አገልግሎት	12.8	13.3	15.3	16.0	14.0	14.5	14.6

ሠንጠረዥ 1.3.1 የልማት ዕቅድ የማክሮ ኢኮኖሚ አፈጻጸም...የቀጠለ

ለ. ዋና ዋና ዘርፎች ከአገር ውስጥ ጠቅላላ ምርት ያላቸው ድርሻ (በመቶኛ)

ዘርፍ	መነሻ (በ1997)	መድረሻ (2002)
ግብርናና ተዛማጅ ዘርፎች	47.4	41
ኢንዱስትሪ	13.6	13
አገልግሎት	39.0	46
ጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት	100	100

ሠንጠረዥ 1.3.1 የልማት ዕቅድ የማከሮ ኢኮኖሚ አፈጻጸም...የቀጠለ

ሐ. ጠቅላላ ፍጆታ፣ ኢንቨስትመንትና የሀብት ክፍተት ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት በጊዜው የገበያ ዋጋ ድርሻ (በመቶኛ)

ዘርፍ	መነሻ (በ1997)	መድረሻ (2002)
ጠቅላላ የፍጆታ ወጪ	94.1	90.6
ጠቅላላ ኢንቨስትመንት	23.8	23.7
ጠቅላላ የወጪ ንግድ	15.1	10.5
ጠቅላላ የገቢ ንግድ	35.5	27.3
የሀብት ክፍተት	-20.4	-16.8
ጠቅላላ የአገር ውስጥ ቁጠባ ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት የሚኖረው ድርሻ በመቶኛ	5.9	9.4
ከአጠቃላይ ድህነት መስመር በታች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት በመቶኛ	39	29.2 (ግምት)
ከምግብ ድህነት መስመር በታች የሚኖር ሕዝብ ብዛት በመቶኛ	38	28.2 (ግምት)

ሠንጠረዥ 1.3.2 የዋና ዋና ዘርፎች አፈጻጸም

ዘርፍ	መነሻ (1997)	መድረሻ (2002)
ግብርና		
የዋና ዋና ሰብሎች ምርት (በሚሊዮን ቶን)	11.9	18.08
ትምህርት		
የአንደኛ ደረጃ ትምህርት ጥቅል ተሳትፎ (በመቶኛ)	79.8	94.2
የአንደኛ ደረጃ ትምህርት ንጥር ተሳትፎ (በመቶኛ)	68.5	86.5
ሴት ተማሪዎች ለወንዶች ያላቸው ጥመርታ		0.93:1
የተማሪና መፅሀፍት ጥመርታ	2:1	1.25:1
ጤና		
የጤና አገልግሎት ሽፋን (በመቶኛ)	30	89
የእናቶች ሞት መጣኔ (100000)	871	590
ከ5 ዓመት በታች የእፃናት ሞት መጣኔ (1000)	123	101
የወሊድ መቆጣጠርያ ተጠቃሚዎች መጠን (በመቶኛ)	15	55
በሰለጠነ ባለሙያ የታገዙ ወላጆች መጣኔ (መቶኛ)	9	25
የጤና ኤክስቴንሽን ሰራተኞችና ህዝብ ጥምርታ	1:25000	1:2500

ሠንጠረዥ 1.3.2 የዋና ዋና ዘርፎች አፈጻጸም...የቀጠለ

ዘርፍ	መነሻ (1997)	መድረሻ (2002)
መሠረተ ልማት		
ሀ. ውሀ		
የንፁህ መጠጥ ውሀ ሽፋን (በከተማ) በ0.5 ኪ.ሜ ርቀት	80	91.5
የንፁህ መጠጥ ውሀ ሽፋን (በገጠር) በ1.5 ኪ.ሜ ርቀት	35	65.8
አጠቃላይ የንፁህ መጠጥ ውሀ ሽፋን	36	68.5
ለ. መንገድ		
የመንገድ ዴንሲቲ (1000 ካሬ ኪ.ሜ)	33.6	44.5
በጥሩ ሁኔታ ላይ የሚገኝ መንገድ (በመቶኛ)	64	81
ክረምት ከበጋ አገልግሎት የሚሰጥ መንገድ ላይ ለመድረስ የሚወስደው ጊዜ (በሰዓት)	5.7	3.7
ሐ. መብራት		
የመብራት አገልግሎት ሽፋን (በመቶኛ)	16	41
የመብራት አገልግሎት ተጠቃሚ ከተሞች (በቁጥር)	648	3367

ሠንጠረዥ 1.3.2 የዋና ዋና ዘርፎች አፈጻጸም...የቀጠለ

ዘርፍ	መነሻ (1997)	መድረሻ (2002)
መ. ቴሌኮሚኒኬሽን		
የቴሌፎን አገልግሎት ሽፋን (በ5 ኪ.ሜ ክልል) (በመቶኛ)	13	49.3
የቴሌፎን አገልግሎት የሚያገኙ ቀበሌዎች ቁጥር	3000	13000
የሞባይል ስልክ ተጠቃሚዎች (በሚሊዮን)	0.56	4
የመደበኛ ስልክ ተጠቃሚዎች ቁጥር (በሚሊዮን)	0.62	0.74
የኢንተርኔት ስልክ ተጠቃሚዎች ቁጥር (በሚሊዮን)	0.02	0.2

1.3.3 አቅም ግንባታና መልካም አስተዳደር

- ➔ የህዝብ ተሳትፎን በማስፋትና በማጠናከር በርካታ የልማትና የዲሞክራሲ ሥርዓት ግንባታ ስራዎች ተከናውነዋል፤
- ➔ ባልተማከለ የወረዳ አስተዳደር ዙሪያ በተለይ የገጠር የወረዳዎችን አቅም ለማጠናከር የወረዳና የቀበሌ አሠራሮችንና አደረጃጀቶችን የማሻሻል፣ አስፈላጊውን የሰው ኃይል የማሟላት ስራዎች በሠፊው ተሠርተዋል፤
- ➔ በ1999 ዓ.ም ተግባራዊ መሆን በጀመረው የከተሞች የመልካም አስተዳደር ፕሮግራም አማካይነት በመሬት፣ በፋይናንስና በከተማ ፕላን ዙሪያ ግልፅነትንና ተጠያቂነትን የሚያሰፍኑ እንዲሁም ቀልጣፋና ውጤታማ አገልግሎት መስጠት የሚያስችሉ የሕግ ማዕቀፎች፣ የአደረጃጀትና የአሰራር ሥርዓቶች ተግባራዊ ሆነዋል፤
- ➔ ሙስናን በመከላከል ረገድ ባለፉት ዓመታት በዜጋውም ሆነ በሰራተኛው ውስጥ ሙስናንና አድሎን የመቃወም ጅምር መታየቱ፣ ሙስኞችን ማጋለጥና ከሶ ማስቀጣት እየጨመረ መምጣቱ፣ በዚህ ምክንያትም ሙስና የመቀነስ አዝማሚያ ማሳየቱ በዕቅዱ ዘመን የተመዘገቡ ስኬቶች ናቸው፡፡

1.4 ያጋጠሙ ፈታኝ ሁኔታዎችና የተገኙ ተሞክሮዎች

1.4.1 ያጋጠሙ ፈታኝ ሁኔታዎች

- በአገሪቱ ታሪክ ከፍተኛ ደረጃ ላይ የደረሰ የዋጋ ንረት መከሰትና በክፍያ ሚዛን ላይ ጫና ማሳደሩ ዋና ፈታኝ ጉዳይ የነበረ ሲሆን መንግሥት በወሰዳቸው አስተዳደራዊና የፖሊሲ እርምጃዎች አጠቃላይ የዋጋ ግሽበትን በከፍተኛ ደረጃ ለመቀነስ ተችሏል።
- የልማት ዕቅዱን ከማስፈጸም አኳያ የአገር ውስጥ የገቢ አሰባሰብ ከፍተኛ ለውጥ የታየበት ቢሆንም የሚጠበቀውን ያህል አለመሆኑ ሌላው ፈታኝ ጉዳይ ሲሆን በዚህ ዙሪያ መንግሥት ሥርነቀል የማሻሻያ እርምጃዎችን ወስዷል።
- የሀገር ውስጥ የቁጠባ መጠን አነስተኛ መሆን ለኢኮኖሚው ዕድገት የሚፈልገውን የኢንቨስትመንትን መጠን ለመደገፍ የሚያስችል ሀብት ማሰባሰብ አላስቻለም በመሆኑም በቀጣይ የሀገር ውስጥ ቁጠባን ማሳደግ ትኩረት የሚሰጠው ጉዳይ ይሆናል።
- ባለፉት አመታት የዝናብ ስርጭቱ በአብዛኛው መልካም የነበረ ቢሆንም በአንዳንድ ዝናብ አጠር አካባቢዎች በአንጻራዊ ሁኔታ የክረምት ወቅት ዝናብ ዘግይቶ የመጀመርና ፈጥኖ የመውጣት እንዲሁም በአንዳንድ አካባቢዎች የበልግ ዝናብ መዛባት ተከስቷል። ይህም መንግስት በአነስተኛ፣ በመካከለኛና በትላልቅ መስኖ ልማት ዙሪያ የሚያደርገውን ጥረት አጠናክሮ እንዲቀጥል አመላካች ሆኗል።

1.4 ፈታኝ ሁኔታዎችና የተገኙ ተሞክሮዎች...የቀጠለ

1.4.2 የተገኙ ተሞክሮዎች

- ➔ ኢኮኖሚውን በመምራትና በማስተዳደር ሂደት ልማታዊ ባለሀብቶችን፣ ህዝቡን፣ መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችን የማስተባበርና የማቀናጀት ሰፊ ተሞክሮ መገኘቱ፤
- ➔ የአገር ውስጥ ሀብትን በማሰባሰብና በአገር ውስጥ አቅም ሰፋፊ የልማት ስራዎችን የማከናወን ሰፊ ልምድ መገኘቱ፤
- ➔ የመልካም አስተዳደር ፓኬጅን በመተግበር የሰው ኃይል ግንባታ፣ የዲሞክራሲ ሥርዓት ግንባታ፣ የህዝብ ተሳትፎን የማስፋትና የማጠናከር፣ የተቀናጀ የተቋም አቅም ግንባታ፣ ግልፅነትና ተጠያቂነትን የማረጋገጥ ልምድ መገኘቱ፤
- ➔ የግብርናውን ዘርፍ በምርትና በምርታማነት በሚፈለገው መጠን ለማሳደግ የሚያስችል ሞዴል ገበሬዎችን በማፍራት መልካም ተሞክሮ መገኘቱ፤
- ➔ በኢንዱስትሪው ልማት ዘርፍ በኩል በተለይም በማኒፋክቸሪንግ ዘርፍ የሚፈለገውን ያህል ዕድገት ያልታየ ሲሆን ከዚህ ሂደት በቀጣይ የዘርፉን ዕድገት ለማበረታታት ትምህርት መወሰዱ፤
- ➔ በማህበራዊ ልማት ዘርፍ አገልግሎቶችን በማስፋት ከፍተኛ ውጤት ቢመዘገብም ጥራቱ መሻሻል እንዳለበት የሚያሳዩ ሰፊ ተሞክሮዎች መገኘታቸው፤

1.5 ማጠቃለያ

- ➔ ባለፉት አምስት ዓመታት አገራችን ፈጣን ኢኮኖሚያዊ ዕድገትን በማረጋገጥ፤ ማህበራዊ ልማትን በማፋጠን እና ዲሞክራሲያዊና ልማታዊ መንግሥትን እውን በማድረግ ረገድ በታሪካችን ታይቶ የማይታወቅ ከፍተኛ ለውጥና ድል አስመዘግባለች። በዚህ ስኬታማ ሂደት ፈታኝ ሁኔታዎችን በመወጣት ለቀጣይ የልማት ሥራዎቻችን ተጨማሪ ጉልበት የሚሆኑ ትምህርቶችን ቀስማለች፤
- ➔ ባለፉት አምስት ዓመታት በአገራችን የተመዘገበው የኢኮኖሚ ዕድገት በኢትዮጵያ የዕድገት ደረጃ ላይ ባሉ አገሮች ያልታየና ያልተደረሰበት ነው፤
- ➔ የተመዘገበው የኢኮኖሚ ዕድገት ማንኛውም ዓይነት ሳይሆን ፈጣንና ዘላቂነት ያለው ነው።።
- ➔ የተመዘገበው ዕድገት ፈጣንና ዘላቂነት ያለው መሆኑ ብቻ ሳይሆን መሠረተ ሰፊና ሕዝቡን በየደረጃው ተጠቃሚ ያደረገ ነው፤
- ➔ ይህ የኢኮኖሚ ዕድገት ወደፊት ዘላቂ ሆኖ ከቀጠለ በአጭር ጊዜ ውስጥ የምግብ ዋስትናችን በአገር፤ በአካባቢና በቤተሰብ ደረጃ ለማረጋገጥና በቀጣይም ሩቅ በማይባል ጊዜ ውስጥ ድህነትን ለማስወገድ እንደምንችል ጥርጥር የለውም፤
- ➔ በመሆኑም ባለፉት ዓመታት ሥራ ላይ በዋሉ የልማት ዕቅዶች ከተመዘገቡ ውጤቶች የተገኙ መልካም ተሞክሮዎች በቀጣዩ የአምስት ዓመት አገራዊ የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ተወስደው በሰፊ ሥራ ላይ ይውላሉ።። በዚህ ሂደትም ቢያንስ እስካሁን የተደረሰበትን የኢኮኖሚ ዕድገት በማስጠበቅ በተቀናጀና በተባበረ አገራዊ የልማት ክንድ ካለፉት ዓመታት በእጅጉ የላቀ ውጤት እናስመዘግባለን፤

ክፍል ሁለት

የቀጣዩ አምስት ዓመት (2003-2007) የዕድገትና
የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዝግጅት

2.1 የዕቅድ መነሻዎች

- ➔ የቀጣዩ የአምስት ዓመት (2003-2007) ዕቅድ መነሻዎች የአገሪቱ ራዕይ፣ በአለፉት ዓመታት ተፈጻሚ በሆኑ ዕቅዶች የተመዘገቡ ውጤቶችና በአፈፃፀም ሂደት የተገኙ ተሞክሮዎች ናቸው።
- ➔ የአገሪቱ ራዕይ እንደ ኢትዮጵያ አቆጣጠር በ2017 በህዝብ ተሳትፎና በህዝቦች መፈቃቀድ ላይ የተመሠረተ ዲሞክራሲያዊ ሥርዓትና መልካም አስተዳደር የሰፈነባት፣ ማህበራዊ ፍትህ የነገሰባት፣ ከድህነት ተላቅቃ መካከለኛ ገቢ ያላት ኢትዮጵያን ዕውን ማድረግ ነው።
- ➔ የዕቅድ መሪ አጀንዳ ባለፉት ዓመታት ተፈጻሚ ከሆኑ የልማት ዕቅዶች የተገኘውን መሰረተ ሰፊ፣ ፈጣን፣ ቀጣይና ፍትህዊ የኢኮኖሚ ዕድገት አጠናክሮ በመቀጠል ድህነትን በሂደት ማስወገድ ነው።

2.2 የዕቅድ ዓላማዎች

- ➔ አጠቃላይ ኢኮኖሚው በየዓመቱ ቢያንስ በአማካይ 11 በመቶ ዕድገትን በማስመዘገብ በኢኮኖሚያችን መታየት የጀመሩትን ማነቆዎች በማስወገድና በማቃለል የሚሌኒየም ልማት ግቦችን ማሳካት፤
- ➔ የትምህርትና ጤና አገልግሎት ሽፋንን በመጨመርና ጥራቱን በማረጋገጥ ላይ የተመሠረተ ማህበራዊ ልማት በማካሄድ የሚሌኒየም ልማት ማህበራዊ ግቦችን ማሳካት፤
- ➔ የተረጋጋ፣ ዲሞክራሲያዊና ልማታዊ መንግስትን በመፍጠርና በማጠናከር ለቀጣይ የአገር ግንባታ ሥራ ምቹ መደላድል መፍጠር፤
- ➔ ከላይ የተገለጹትን ዋና ዋና ዓላማዎች በተረጋጋ ማክሮ ኢኮኖሚ ማዕቀፍ ውስጥ በመፈጸም የልማቱን ቀጣይነት ማረጋገጥ፤

2.3 የዕቅድ መሠረታዊ አቅጣጫዎች (Pillar Strategies)

2.3.1 ፈጣን፣ ቀጣይና ፍትሃዊ የኢኮኖሚ ዕድገት ማስመዘገብ፤

2.3.2 የግብርና ዘርፍ ዋና የዕድገት ምንጭ ሆኖ እንዲቀጥል ማድረግ፤

2.3.3 የኢንዱስትሪው ዘርፍ በኢኮኖሚው ውስጥ ቁልፍ ሚና እንዲጫወት ማስቻል፤

2.3.4 የመሠረተ ልማትን ማስፋፋትና ጥራትን ማረጋገጥ፤

2.3.5 የማህበራዊ ልማትን ማፋጠንና ጥራትን ማረጋገጥ፤

2.3.6 አቅም ግንባታንና መልካም አስተዳደርን ማሳደግ እና

2.3.7 የሴቶችንና የወጣቶችን ብቃትና ተጠቃሚነት ማሳደግ፤

2.3.1 ፈጣን፣ ቀጣይና ፍትሀዊ የኢኮኖሚ ዕድገት ማስመዘገብ፤

- ➔ በአለፉት 5 ዓመታት የተመዘገበውን የኢኮኖሚ ዕድገት በሚቀጥሉት 5 ዓመታት በዘላቂነት አጠናክሮ መቀጠልና ህዝቡን በየደረጃው ተጠቃሚ ማድረግ፤
- ➔ ዕድገትን ለማፋጠን በሚያስችሉ የኢኮኖሚ መሠረተ ልማትና የማህበራዊ ልማት ዘርፎች ላይ ከአሁን በፊት የተሰጠውን ትኩረት አጠናክሮ መቀጠል፤
- ➔ እንዳለፉት ዓመታት የግብርናውን ምርታማነት በማሳደግና ዘላቂነትን በማረጋገጥ ግብርና በቀጣዩ አምስት ዓመት የኢኮኖሚ ዕድገት ዋነኛ ምንጭ ሆኖ እንዲቀጥል ማድረግ፤
- ➔ የወጪ ንግድ መር ኢንዱስትሪ ልማትን መሠረት በማድረግ የኢንዱስትሪው ዘርፍ በኢኮኖሚው ውስጥ ተገቢውን ሚና እንዲጫወት ማድረግ፤
- ➔ ውድድርን መሠረት በማድረግ ገቢ ንግድን ለሚተኩ ኢንዱስትሪዎች በቂ ትኩረት በመስጠት ኢንዱስትሪ ከሌሎች የኢኮኖሚ ዘርፎች በላቀ ፍጥነት እንዲያደግና ለቀጣዩ የልማት ምዕራፍ መሠረት እንዲሆን ማድረግ፤
- ➔ ፈጣን፣ ቀጣይና ፍትሀዊ የኢኮኖሚ ዕድገትን በማስፈን የሥራ ዕድልን ማስፋፋትና ድህነትን በሂደት ማስወገድ፤

የኢኮኖሚ ዕድገት አማራጮች

ፈጣን፣ ዘላቂና ፍትህዊ ዕድገት ለማረጋገጥ በቀጣዩ አምስት ዓመት የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ የትግበራ ዘመን ሁለት የኢኮኖሚ ዕድገት አማራጮች ታይተዋል። እነዚህም መሠረታዊ የኢኮኖሚ ዕድገት አማራጭ (Base case scenario) እና ከፍተኛ የኢኮኖሚ ዕድገት አማራጭ (High case scenario) ናቸው።

➔ በመሠረታዊው የኢኮኖሚ ዕድገት አማራጭ (Base case scenario) ኢኮኖሚው ላለፉት አምስት ዓመታት በየዓመቱ በአማካይ ያስመዘገበውን የ11 በመቶ ዕድገት ቀጣይነት ማረጋገጥ፤

➔ በከፍተኛው የኢኮኖሚ ዕድገት አማራጭ (High case scenario) የግብርና ምርትንና አጠቃላይ ኢኮኖሚውን በ2002 ከነበሩበት በ2007 ዕጥፍ ማድረግና ይህንኑ ለማሳካት ኢኮኖሚውን በየዓመቱ በአማካይ በ14.9 በመቶ ማሳደግ፤ የኢንዱስትሪውን ዕድገት በማፋጠን ዘርፉ በኢኮኖሚው ውስጥ የመሪነት ሚናውን ሊረከብ የሚችልባቸውን ሥራዎች ማጠናቀቅ፤

➔ ሁለቱ አማራጮች ከዚህ ቀጥሎ በሠንጠረዥ 2.3.1.1 እና በሠንጠረዥ 2.3.1.2 ቀርበዋል፤

ሠንጠረዥ 2.3.1.1 ጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት ዕድገት በመነጨበት ክፍለ ኢኮኖሚ በመቶኛ

ዘርፍ	መነሻ (2002)	አማካይ (2003-2007)	
		መሠረታዊ የዕድገት አማራጭ	ከፍተኛ የዕድገት አማራጭ
➤ ግብርናና ተዛማጅ ዘርፎች	6.0	8.0	14.9
➤ ኢንዱስትሪ	10.2	20.1	21.4
➤ አገልግሎት	14.5	10.5	12.8
ጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት	10.1	11.0	14.9

ሠንጠረዥ 2.3.1.2 ዋና ዋና ዘርፎች ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት የሚኖራቸው ድርሻ በመቶኛ

ዘርፍ	መነሻ (2002)	መድረሻ በ2007)	
		መሠረታዊ የዕድገት አማራጭ	ከፍተኛ የዕድገት አማራጭ
➔ ግብርናና ተዛማጅ ዘርፎች	41.0	35.8	41.0
➔ ኢንዱስትሪ	13.0	19.0	16.9
➔ አገልግሎት	46.0	45.2	42.2
ጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት	100	100	100

2.3.1.3 ጠቅላላ ፍጆታ፣ ኢንቨስትመንትና የሀብት ክፍተት ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት በጊዜው የገበያ ዋጋ የሚኖራቸው ድርሻ (በመቶኛ)

ዘርፍ	መነሻ (በ2002)	መድረሻ (በ2007)	
		መሠረታዊ የዕድገት አማራጭ	ከፍተኛ የዕድገት አማራጭ
ጠቅላላ የፍጆታ ወጪ	90.6	82.6	78.7
ጠቅላላ ኢንቨስትመንት	23.7	31.5	31.1
ጠቅላላ የወጪ ንግድ	10.5	12.5	11.8
ጠቅላላ የገቢ ንግድ	27.3	26.7	21.6
የሀብት ክፍተት	16.8	14.1	9.8
ጠቅላላ የአገር ውስጥ ቁጠባ	9.4	17.4	21.3

2.3.2 የግብርና ዘርፍ ዋና የዕድገት ምንጭ ሆኖ እንዲቀጥል ማድረግ፤

- የግብርና ልማት ስትራቴጂ አቅጣጫዎችን በመከተልና በአለፉት ዓመታት በዘርፉ የተገኙ ተሞክሮዎችን መሠረት በማድረግ በአርሶ አደሩ/በአርብቶ አደሩ ደረጃ የተጀመረውን ገበያ ተኮርና የተሻለ ምርት ለሀገር ውስጥና ለውጭ ገበያ የማምረት ሂደት አጠናክሮ መቀጠል፤
- በግብርናው ዘርፍ የግል ባለሀብቶችን የኢንቨስትመንት ተሳትፎ ማበረታታትና ለሰፋፊ እርሻ አልሚዎች በተሻለ ሁኔታ ድጋፍ ማድረግ፤
- ከፍተኛ የመልማት አቅም ላላቸው አካባቢዎች ከፍተኛ ትኩረት በመስጠት ገበያው በሚፈልጋቸውና ሀገሪቱ የተሻለ የገበያ ዋጋ ልታገኝባቸው በምትችልባቸው የምርት አይነቶች ላይ በማተኮር አርሶ አደሮችና የግል ባለሀብቶች እንዲያመርቱ ማበረታታት፤
- በዘርፉ የሚደረጉ ልማት ጥረቶችን ለማገዝ የተጀመሩትን የተለያዩ የመንግስት ኢንቨስትመንትና አገልግሎቶች የማስፋፋት ስራ አጠናክሮ መቀጠል፤
- የተፈጥሮ ሃብት እንክብካቤን አርሶ/አርብቶ አደሩን ባሳትፈ መልኩ በማካሄድ የአፈር ለምነትን መጠበቅ፤ የክርስ ምድርና ገፀ ምድር ውሃን በማበልፀግ የውሃ አጠቃቀም ማሻሻልና የመስኖ ሥራን ለማስፋፋት ትኩረት መስጠት፤

2.3.2 የግብርና ዘርፍ...የቀጠለ፤

➔ ግብርና በየዓመቱ በፍጥነት እንዲያደግ በማድረግ፡-

☞ የምግብ ዋስትናን በቤተሰብ፣ በአካባቢና በአገር ደረጃ ሙሉ በሙሉ ማረጋገጥ፤

☞ የዋጋ ግሽበት ግፊትን በአስተማማኝ መልኩ የማስወገድ ወሳኝ ድርሻውን እንዲጫወት ማድረግ፤

☞ የውጭ ምንዛሬ እጥረትን ለመቅረፍ ከፍተኛ ድርሻ አንዲያበረክት ማድረግ፤

➔ የዘርፉን የአምስት ዓመት የልማት ዕቅድ ግቦች በማሳካት ሂደት ዘላቂ የግብርና ዕድገት እንዲኖር ሁኔታዎችን የሚያመቻቹና መካከለኛ ገቢ ያላት አገር የመፍጠር ራዕይን ለማሳካት ድርሻውን እንዲወጣ ማድረግ፤

➔ የግብርናው ዘርፍ ለኢንዱስትሪ ልማት የበኩሉን ድርሻ እንዲጫወት ሁኔታዎችን ማመቻቸት፤

3.3 የኢንዱስትሪው ዘርፍ በኢኮኖሚው ውስጥ ቁልፍ ሚና እንዲጫወት ማስቻል፤

➔ በኢንዱስትሪ መስክ ከማንኛውም ዘርፍ የፈጠነና የተሻለ ልማት በማረጋገጥ፡-

- ☞ ኢንዱስትሪው ደረጃ በደረጃ የቀጣይ የሀገሪቱ ልማት መሠረት የሚሆንበትን ምቹ ሁኔታ መፍጠር፤
- ☞ ኢንዱስትሪው የውጭ ምንዛሪ እጥረትን ለማቃለል የበኩሉን ድርሻ እንዲወጣ ማድረግ፤
- ☞ ኢንዱስትሪው ለግብርና ቀጣይ ልማት የበኩሉን ድርሻ እንዲያበረክት ማድረግ፤
- ☞ ኢንዱስትሪው ሰፊ የሥራ ዕድል የሚፈጥርበት ደረጃ ላይ እንዲደርስ የላቀ ትኩረት በመስጠት የተለያዩ ኢንዱስትሪዎች እንዲስፋፉ ማድረግ፤

➔ ለመካከለኛና ከፍተኛ ኢንዱስትሪ ዘርፍ ፈጣንና ቀጣይነት ያለው የቴክኖሎጂ እድገትን በማረጋገጥ፡-

- ☞ የአገራችን ኢኮኖሚ ተወዳዳሪነት እንዲገለግል ማድረግ፤
- ☞ የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋማት እንዲስፋፉና እንዲጠናከሩ ማድረግ፤
- ☞ ለግብርና ዘርፍ ዕድገት አመቺ ሁኔታ እንዲፈጠር ማድረግ፤

2.3.3 የኢንዱስትሪው ዘርፍ ...የቀጠለ፤

- ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት መስፋፋትና መጠናከር ትኩረት በመስጠት፡-
 - ☞ የሥራ ዕድሎች እንዲፈጠሩ ማድረግ፤
 - ☞ የከተሞችን ዕድገት ማፋጠን፤
 - ☞ ለግብርና ልማት የቅርብ ድጋፍ መስጠት፤
 - ☞ አዳዲስ ባለሀብቶች እንዲፈጠሩ ምቹ ሁኔታዎችን መፍጠር፤
- ዘርፉ እንዳለፈው ጊዜ ሁሉ በኤክስፖርት ኢንዱስትሪ የሚመራና ለውጭ ምንዛሪ ማነቆ መቀረፍ፤ ለፈጣን የቴክኖሎጂ ሽግግር ድርሻውን የሚወጣ እንዲሆን ማድረግ፤
- ገቢ ምርቶችን የሚተኩ ኢንዱስትሪዎችም የውጭ ምንዛሪ እጥረታችንን በማቃለል ረገድ ከፍተኛ ድርሻ ስላላቸውና ለቀልጣፋ የኢንዱስትሪ ዕድገት መሠረት የሚሆኑ በመሆናቸው ከመቼውም ጊዜ የላቀ ትኩረት በመስጠት እንዲስፋፉ ማድረግ፤

2.3.4 የመሠረተ-ልማት መስፋፋትና ጥራትን ማረጋገጥ፤

- በመሠረተ-ልማት መስፋፋት መስክ ያጋጠሙ ዋነኛ ችግሮችን በመቅረፍ በዘርፉ የሚከናወነውን ኢንቨስትመንት በከፍተኛ መጠን መጨመር፤
- የአገር ውስጥ ቁጠባን ማሻሻልና ለመሠረተ ልማት መስፋፋት ሥራ የሚያስፈልጉ ከውጭ የሚገቡ ቁሳቁሶችና አገልግሎቶች በተቻለ መጠን በአገር ውስጥ የሚመረቱበትን ወይም የሚቀርቡበትን ሁኔታ መፍጠር እና በውጭ ምንዛሪ አቅርቦት ላይ የሚፈጥረውን ጫና በከፍተኛ መጠን መቀነስ፤
- የኢኮኖሚ ዕድገቱ እንዲፋጠን የሚፈለጉ የትራንስፖርትና መገናኛ፣ የኃይል አቅርቦትን በጥራትና በተወዳዳሪ ዋጋ ማቅረብ፤
- ለመንገድ፣ ለባቡር፣ ለኢነርጂ፣ ለቴሎኮሚኬሽን፣ ለመስኖ፣ ለመጠጥ ውሀና ለሳንቴሽን መሠረተ ልማቶች ከፍተኛ ትኩረት መስጠት፤
- መንገድን በተመለከተ በሁሉም ክልሎች አዳዲስ የገጠር የመንገድ ግንባታዎች በማካሄድ ሁሉም የገጠር ቀበሌዎችን ደረጃቸውን በጠበቁና ክረምት ከበጋ በሚያገለግሉ መንገዶች ከዋና መንገድ ጋር ማገናኘት፤

2.3.4 የመሠረተ ልማትየቀጠለ፤

- ➔ ባቡርን በተመለከተ በሶስት ኮሪዶሮችና በአራት መስመሮች ሀገራዊ የባቡር ኔትወርክ (አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ፣ ደወሌ)፣ (አዋሽ፣ ወልዲያ፣ መቀሌ)፣ (ወልዲያ፣ ሰመራ፣ ጋላፊ)፣ (አዲስ አበባ፣ ኢጃጂ፣ ጅማ፣ በደሌ)፣ (ሞጆ፣ ኮንሶ፣ ወይጦ) ግንባታዎችን በመጀመር አብዛኛዎቹን ማጠናቀቅ፤
- ➔ የሀገሪቱን የኢነርጂ ፍላጎት ለማመመላት ታዳሽ የኃይል ምንጮች በማስፋፋት ንፁህና አየርን የማይበክል ከውሀና ከነፋስ የኢነርጂ አማራጮችን የመጠቀም አቅጣጫ መከተል፤
- ➔ ቴሌኮሙኒኬሽንን በተመለከተ ወቅቱ ያፈራቸው የመገናኛ ቴክኖሎጂ ተጠቃሚ ለመሆን እንዲቻል የተጀመረውን የኔትወርክ ዝርጋታ ሰፊ ሥራ ማጠናቀቅ፣ ጥራቱ የተጠበቀ፣ ዘመናዊ፣ የተጣመሩ የቴሌኮሙኒኬሽን አገልግሎቶችን የያዘ አገልግሎት በተመጣጣኝ ዋጋ በመላ ሀገሪቱ በአፋጣኝ እንዲዳረስ ማድረግ፤
- ➔ የአገሪቱ የውሀ ሀብት ለተለያዩ የኢኮኖሚና ማህበራዊ ዕድገት ዕንቅስቃሴዎች ዘላቂና ፍትሀዊ በሆነ መንገድ መጠቀምና ማልማት፣ አጠቃላይ የመጠጥ ውሀ ሽፋንን ማሳደግ፣ የመስኖ ግንባታዎችን ማስፋፋት፤
- ➔ በከተሞች ፈጣንና ፍትሀዊ ልማትን ለማረጋገጥ ለኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ዕድገት ያላቸውን ሚና መሠረት በማድረግ መሠረተ ልማት እንዲስፋፋ ማድረግ፣ በከተሞች የሚገነቡ የመሠረተ ልማቶች ሰፊ የሥራ ዕድልና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን በሚፈጥር መልኩ ተፈጻሚ እንዲሆን ማድረግ፤
- ➔ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው የሰው ኃይልን በብዛት የሚጠቀም፣ ልማታዊ፣ ገበያ መር፣ ጤናማ ውድድር የሰፈነበትና የግሉ ዘርፍ ከፍተኛ ሚና የሚጫወትበት፣ የሴቶችንና ወጣቶችን ተሳትፎና ተጠቃሚነት በየደረጃው የሚያረጋግጥና የኮንስትራክሽን ዲዛይኖችም የአካል ጉዳተኞችን ያገናዘቡ እንዲሆኑ ማድረግ፤
- ➔ ሳኒቴሽንን በተመለከተ ለሥራና ለመኖሪያ ተስማሚ የሆነ ንጹህ የከተማ አካባቢ እንዲኖር ማድረግ፤

2.3.5 የማህበራዊ ልማትን ማፋጠን እና ጥራትን ማረጋገጥ፤

የትምህርትና ስልጠና አገልግሎት ማስፋፋትና ጥራትን ማሻሻል በተመለከተ

- ➔ የተጀመረውን አበረታች ውጤት ማስቀጠል፤
- ➔ የሕፃናትን በተለይም የሴቶችን የትምህርት ተሳትፎ የሚገድቡ ችግሮችን ለመቅረፍ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ፤
- ➔ ለኢኮኖሚ ዕድገቱና ልማቱ በከፍተኛ ደረጃ የሰለጠነ ብቁ ዜጋ ማፍራት ቁልፍ በመሆኑ የከፍተኛ ትምህርት ማስፋፋትን አጠናክሮ መቀጠል፤
- ☞ በዚህ ረገድ የስልጠና ፕሮግራሙን በሳይንስና ምህንድስና መስክ ላይ ያተኮረ እንዲሆንና ጥራቱም ከሌሎች አገሮች መሰል ተቋሞች ጋር በብቃት የሚወዳደር እንዲሆን ማድረግ፤
- ☞ የየዩኒቨርሲቲዎችን አስተዳደርና አመራር ስርዓትን በማሻሻል፣ ኢትዮጵያውያን ተመራማሪዎችንና መምህራንን በብዛት በማሰልጠን ጥራቱ የተጠበቀ የከፍተኛ ትምህርት ስርዓት እንዲገነባ ማድረግ፤
- ☞ የተጀመረው የሞያና የቴክኒክ ማሰልጠኛ ተቋማት ፕሮግራም የመንግስት አቅም ግንባታ ፕሮግራም አንዱ አካል ሲሆን ፕሮግራሙ የጥቃቅንና አነስተኛ የስራ ዕድል በመፍጠር የስራ አጥነትን ለመቀነስ ጥረት ከሚያደረጉ ተቋማት ጋር በመቀናጀት መተግበር፤
- ➔ በዘርፉ የተቀመጡ የሚሌኒየም የልማት ግቦች በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ ይሳካሉ፤

2.3.5 የማህበራዊ ልማትን ማፋጠንየቀጠለ

የጤና አገልግሎት ማስፋፋትና ጥራት ማሻሻልን በተመለከተ

- ➔ በመሰረታዊ የጤና አጠባበቅና የመቆጣጠር አገልግሎት ዙሪያ የሕብረተሰቡን የተደራጀ ተሳትፎ ማዕከል በማድረግ ጥራቱን እና አገልግሎቱን ማሻሻል፤
- ➔ የህክምና ተቋማት በሰው ሀይልና በቁሳቁስ በተቀመጠው ስታንዳርድ መሰረት መጠናከራቸውን ማረጋገጥ፤
- ➔ በጤናው ዘርፍ የተሰማራውን የሰው ኃይል ክህሎት፣ ስብጥርና አስተዳደር ማሻሻል፤ በተለይም የህክምና ባለሙያዎች ፍልሰትን ለመቀነስ ጥረት በማድረግ ፍልሰቱንም ለማካካስ የህክምና ባለሙያዎችን የማሰልጠን ስራ በከፍተኛ መጠን እንዲያደግ ማድረግ፤
- ➔ የግሉ ዘርፍ በጤናው መስክ የሚኖረውን ሚና ይበልጥ ለማጠናከርና ለማስፋት የሚሰጡት የህክምና አገልግሎቶች ጥራታቸውን የጠበቁ ሁሉንም ወገኖች የሚያረኩ እንዲሆኑ የሌሎች አገሮችን ልምድ በመውሰድ ተገቢ የክትትልና የቁጥጥር ስርዓት እንዲኖር ማድረግ፤
- ➔ የመድሃኒቶችና ሌሎች የህክምና ቁሳቁሶችን ማምረቻ ተቋማት በአገሪቱ እንዲስፋፋ አስፈላጊው ማበረታቻና ማትጊያ መስጠት፤
- ➔ በዘርፉ የተቀመጡ የሚሌኒየም የልማት ግቦች በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ ሙሉ በሙሉ ይሳካሉ፤

2.3.6 አቅም ግንባታንና መልካም አስተዳደርን ማሳደግ

የኢኮኖሚያዊ ልማትን ለማፋጠን በሁሉም ደረጃዎች መልካም አስተዳደርንና የማስፈጸም አቅም ማሳደግን በተመለከተ፡-

- ☞ የሲቪል ሰርቪሱን የተቀናጀ አቅም በማሳደግና በማጎልበት የመንግስት ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች በብቃት እንዲፈጸሙ ማስቻል፤ በሲቪል ሰርቪስ ማሻሻያ ፕሮግራም የትግበራ ሂደት እሰካሁን የተገኙ ውጤቶችንና ተሞክሮዎችን በመቀመጥ በአገር አቀፍ ደረጃ እንዲስፋፉ ማድረግ፤
- ☞ የፍትህ አስተዳደር ስርዓቱ የፍትህ አገልግሎት ቅልጥፍን ለማረጋገጥ የጀመራቸውን ለውጦች አጠናክሮ እንዲቀጥል ድጋፍ መስጠት፤
- ☞ ግልፅነትን ለማስፈንና ሙስናን ከምንጩ ለማድረቅ ስፋትና ጥልቀት ያላቸው የመልካም አስተዳደር ሥራዎች መሥራት፤
- ☞ የህዝብን ተሳትፎ ለማረጋገጥና የዲሞክራሲ ተቋማትንና ባህልን ለማዳበር ከፍተኛ ትኩረት ሰጥቶ መስራት፤
- ☞ የህብረተሰቡ ሕገ-መንግስታዊ ግንዛቤና ንቃተ ህግ እንዲጎለብት የተቀናጁ ሥራዎችን መሥራት እና ግጭቶችን በሰላማዊ መንገድ የመፍታት ባሕልና ልምድ እንዲዳብር ማድረግ፤
- ☞ ሕብረተሰቡ ስለመልካም ሥነ ምግባርና ስለ ሙስና ጎጂነት እንዲማር፤ እንዲያውቅና ጠንካራ የፀረ ሙስና ግንዛቤ እንዲኖረው ማድረግ፤
- ☞ አንድ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ማህበረሰብ ለመፍጠር ትኩረት ሰጥቶ መስራት፤

2.3.7 የባለ ብዙ ዘርፍ ጉዳዮች

1. ሴቶችንና የወጣቶችን ብቃትና ተጠቃሚነት ማሳደግ፣

- ➔ የልማት ዕቅዱ ዓላማ ሊሳካ የሚችለው ባለ ብዙ ፈርጅ የሆነው የሴቶችና የወጣቶች ችግር ሁሉን አቀፍ በሆነ መልኩ ሲቀረፍና መፍትሄ ሲያገኝ ነው።
- ➔ ስለሆነም መንግስት የሴቶችንና የወጣቶችን ሁለንተናዊ አቅም ማሳደግና መጠቀም እንዲያስችል የሴቶች ጉዳይና የወጣቶች ፖሊሲዎችን ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችለውን አቅጣጫ አጠናክሮ ይቀጥላል።
- ➔ በመሆኑም በልማት ዕቅዱ ዘመን የሴቶችንና የወጣቶችን ፓኬጅ አጠናክሮና አቀናጅቶ ተግባራዊ በማድረግ የሴቶችና ወጣቶች የኢኮኖሚ፣ ማህበራዊና ፖለቲካዊ ተሳትፎና ተጠቃሚነት ዕድሎች እንዲሰፉና እንዲጠናከሩ ይደረጋል።

2. ማህበራዊ ደህንነት፣

- ➔ የሀገሪቱን ኢኮኖሚና ማህበራዊ ልማት በማፋጠን ሂደት ማህበራዊ ደህንነትን ለማረጋገጥ የሚመለከታቸውን አካላት ያሳተፈ የማህበራዊ ደህንነት አገልግሎቶች ማስፋፋት፣ የማህበራዊ ደህንነት ችግሮችን መለየትና እርምጃዎችን መውሰድ፣ የአካልና አዕምሮ ጉዳተኞችን እና አረጋውያንን አሳታፊና ተጠቃሚ የሚያደርጉ ሥራዎች ማከናወን፣

3. የሥነ ህዝብ ልማት

- ➔ የሥነ ህዝብ ዋና ዋና ባህሪያትን ከኢኮኖሚ አቅም ጋር ለማጣጣም የሚያስችሉ ጠንካራ መሠረቶች መፍጠር፣

2.3.7 የባለ ብዙ ዘርፍ ጉዳዮች...የቀጠለ

4. ባህልና ቱሪዝም

- ➔ የባህል እንዲስትሪን በማሳደግና በማስፋፋት ለአገሪቱ ኢኮኖሚያዊ ዕድገት ድርሻ እንዲኖረው ማድረግ፣ የቱሪዝም ኢንዱስትሪ ተወዳዳሪ ሆኖ በተለይ በአፍሪካ ተመራጭ መዳረሻ እንዲሆንና የሕዝብ ተጠቃሚነትን በማረጋገጥ የአገሪቱን መልካም ገጽታ መገንባት፣

5. የአካባቢና የአየር ንብረት ለውጥ ጉዳዮች

- ➔ በኢኮኖሚ ዕድገትና ማህበራዊ ልማት ላይ ተፅዕኖ የማያስከትል የአረንጓዴ ኢኮኖሚ ለመገንባት በሥራ ላይ ያሉ የአካባቢ ህጎችንና ነባር የአካባቢ እንክብካቤ ሥርዓቶችን የመተግበር እና በተለይም አረንጓዴ ኢኮኖሚን ለመገንባት የሚካሄደውን አገራዊ ጥረት ለማሳካት የሚያስችል አቅም መገንባት፣

2.4. የማክሮ ኢኮኖሚና የዋና ዋና ዘርፎች ግቦች

ከፍተኛ የተቀመጡትን የአምስት ዓመቱ የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዋና ዋና ዓላማዎች መሠረታዊ አቅጣጫዎችን በመከተል ተፈጻሚና ስኬታማ ለማድረግ የማክሮ ኢኮኖሚ እና የዋና ዋና ዘርፎች ግቦች እንደሚከተለው ቀርቦዋል፡፡

ሠንጠረዥ 2.4.1 የማክሮ ኢኮኖሚና የዋና ዋና ዘርፎች ግቦች

ዘርፍ/አመልካች	መነሻ (2002)	መድረሻ (2007)
1. የማክሮ ኢኮኖሚ ግቦች		
ጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት ዕድገት (Real) (በመቶኛ)	10.1	11.5
የነፍስ ወከፍ ገቢ (Real) (በአሜሪካን ዶላር)	235	354.7
የነፍስ ወከፍ ገቢ በጊዜው የገበያ ዋጋ (በአሜሪካን ዶላር)	472	698.0
ጠቅላላ የፍጆታ ወጪ ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት የሚኖረው ድርሻ በመቶኛ	90.6	82.6
ጠ/የአገር ውስጥ ኢንቨስትመንት ከጠ/የአገር ውስጥ ምርት የሚኖረው ድርሻ በመቶኛ	23.7	31.5
ጠቅላላ የወጪ ንግድ ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት የሚኖረው ድርሻ በመቶኛ	10.5	12.5
ጠቅላላ የገቢ ንግድ ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት የሚኖረው ድርሻ በመቶኛ	27.3	26.7
የሀብት ክፍተት ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት የሚኖረው ድርሻ በመቶኛ	16.8	14.1
ጠቅላላ የአገር ውስጥ ቁጠባ ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት የሚኖረው ድርሻ በመቶኛ	9.4	17.4
የአገር ውስጥ ገቢ ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት የሚኖረው ድርሻ በመቶኛ	12.9	17.3
የታክስ ገቢ ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት የሚኖረው ድርሻ በመቶኛ	9.7	15.3
አጠቃላይ የድህነት ተኮር ወጪ ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት የሚኖረው ድርሻ በመቶኛ	12.5	14.2
የካፒታል ወጪ ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት የሚኖረው ድርሻ (በመቶኛ)	10	11.4
የመደበኛ ወጪ ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት የሚኖረው ድርሻ (በመቶኛ)	8.4	8.6
ከአጠቃላይ ድህነት መስመር በታች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት በመቶኛ	29.2 (ግምት)	22.2
ከምግብ ድህነት መስመር በታች የሚኖር ሕዝብ ብዛት በመቶኛ	28.2 (ግምት)	21.2

ሠንጠረዥ 2.4.1የቀጠለ

ዘርፍ/አመልካች	መነሻ (2002)	መድረሻ (2007)
2. የግብርና ዘርፍ ልማት ግቦች		
ዋና ዋና የሰብል ምርት (በሚሊዮን ቶን)	18.08	39.5
የኤክስፐንሽን አገልግሎት ተጠቃሚዎች ብዛት በሺህ ቁጥር	5090	14640
ኤክስፖርት ተደረገ ቡና መጠን (በቶን)	319 647	600 970
በልማታዊ ሴፍቲኔት ፕሮግራም የሚሳተፉ ቤተሰቦች ቁጥር(በሚሊዮን)	7.8	1.3
3. የኢንዱስትሪ ዘርፍ ልማት ግቦች		
የስኳር ምርት መጠን (በሺህ ቶን)	314.5	2250
የስኳር ምርት ኤክስፖርት (በሚሊዮን ቶን)	-	1.246
የስኳር ኤክስፖርት ገቢ (በሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር)		661.7
የጨርቃጨርቅና ስፌት ኢንዱስትሪ ኤክስፖርት ገቢ (በሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር)	21.8	1000
የቆዳና ቆዳ ውጤቶች ኢንዱስትሪ ዘርፍ ኤክስፖርት ገቢ (በሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር)	75.73	496.5
የአገሪቱን አጠቃላይ ሲሚንቶ የማምረት አቅም (በሚሊዮን ቶን)	2.7	27
የብረት ብረት የነፍስ ወከፍ ፍጆታ (በኪ.ግ.)	12	34.72

ሠንጠረዥ 2.4.1የቀጠለ

ዘርፍ/አመልካች	መነሻ (2002)	መድረሻ (2007)
3. መሠረተ ልማት		
3.1 መንገድ		
አጠቃላይ የመንገድ ርዝመት (በሺህ ኪ.ሜ)	49	64.5
ለሁሉም አየር ፀባይ ከሚሆን መንገድ ለመድረስ የሚወስደው ጊዜ በሰዓት	3.7	1.4
የመንገድ ጥግግት (ኪ.ሜ/1000 ኪ.ሜ ስኩዌር)	44.5	123.7
የመንገድ ጥግግት (ኪ.ሜ/1000 ህዝብ አሰፋፈር)	0.64	1.54
በጥሩ ይዘታ ላይ የሚገኝ መንገድ (በመቶኛ)	81	86.7
ለሁሉም የአየር ፀባይ ከሚሆን መንገድ በ5 ኪ.ሜ ርቀት በላይ የሚገኙ ቦታዎች (በመቶኛ)	64	29
ለሁሉም የገጠር ቀበሌዎች ደረጃውን በጠበቀና ክረምት ከበጋ የሚያገለግል እና ከዋና መንገድ ጋር የሚያገናኝ አዲስ የገጠር የመንገድ ግንባታ (ኪ.ሜ.)	0	71523
3.2 የባቡር ትራንስፖርት ኔትወርክ		
የባቡር ትራንስፖርት ኔትወርክ (በኪ.ሜ.)	0	2395
3.3 ኢነርጂ		
የመብራት አገልግሎት ሽፋን (በመቶኛ)	41	100
የኃይል ማመንጨት አቅም (ሜጋ ዋት)	2000	8000
የኃይል ማሰራጨ የኃይል ብክነትን መቀነስ (በመቶኛ)	11.5	5.6
አዳዲስ የኤሌክትሪክ ኃይል አገልግሎት የሚያገኙ ደንበኞች (በቁጥር)	2000000	4000000
የማከፋፈያ መስመር ግንባታ (ርዝመት በኪ.ሜ.)	126038	258038
የኃይል ማሰራጨ መስመር መልሶ ግንባታ (ርዝ መት በኪ.ሜ)	450	8130

ሠንጠረዥ 2.4.1የቀጠለ

ዘርፍ/አመልካች	መነሻ (2002)	መድረሻ (2007)
3. መሠረተ ልማት		
3.4 ቴሌኮሙኒኬሽን		
የሞባይል ተጠቃሚዎች ጥግግት (ከ100)	1.5	8.5
የቴሌፎን አገልግሎት ሽፋን በ5 ኪ.ሜ ርቀት ውስጥ (በመቶኛ)	49.3	100
የመበደበኛ ስልክ ተጠቃሚዎች (በሚሊዮን)	0.74	8.5
የሞባይል ስልክ ተጠቃሚዎች (በሚሊዮን)	4.0	61.4
የኢንተርኔት አገልግሎት ተጠቃሚዎች (በሚሊዮን)	0.20	7.17
3.5 ውሀ		
አጠቃላይ መጠጥ ውሃ ሽፋን (በመቶኛ)	68.5	98.5
ንፁህ መጠጥ ውሃ ሽፋን በከተማ (0.5 ኪ.ሜ ክልል ውስጥ)(በመቶኛ)	91.5	100
የንፁህ መጠጥ ውሃ ሽፋን በገጠር (በ1.5 ኪ.ሜ ክልል ውስጥ)	65.8	98
በመስኖ የለማ መሬት (በመቶኛ)	5	10
3.6 ኮንስትራክሽንና ከተማ ልማት		
የከተማ ስራ አጥነትን ለመቀነስ የተፈጠሩ የስራ ዕድሎች(በሺህ ቁጥር)	176	400
መጠለያና መሰረታዊ አገልግሎት ማቅረብ (የቤቶች ቁጥር)	213,000	700,000
የተጎዱና የተጨናነቁ አካባቢዎችን መቀነስ (በመቶኛ)	40	20
በከተሞች የድንጋይ ንግፍ መንገድ ግንባታ (በኪ.ሜ)	-	3648
በቤት ልማት ፕሮግራሙ የሚቋቋሙ ኢንተርፕራይዞች ብዛት (በቁጥር)		5000

ሠንጠረዥ 2.4.1የቀጠለ

ዘርፍ/አመልካች	መነሻ (2002)	መድረሻ (2007)
4. የትምህርት ዘርፍ ልማት ግቦች		
የአንደኛ ደረጃ ንጥር ተሳትፎ (በመቶኛ)	86.5	100
በመጀመሪያ ደረጃ ትምህርት ሴቶች ለወንዶች ያላቸው ጥምርታ	0.93:1	1:1
የተማሪ መጽሐፍት ጥምርታ	1.25:1	1:1
የ1ኛ ደረጃ ትምህርት የመጠነ ማቋረጥ አማካይ መጣኔ	10.8	1.0
የሁለተኛ ደረጃ ጥቅል ተሳትፎ በመቶኛ	38.1	75
የመንግስት ከፍተኛ ተቋማት የቅድመ ምረቃ ቅበላ አቅም (በሰው ቁጥር)	185,788	467,000
ቴክኒክና ሙያ ተቋማት የተማሪ ቅበላ መጠን (በሰው በቁጥር)	430,562	1,127,330
5. የጤና ዘርፍ የልማት ግቦች		
የጤና አገልግሎት ሽፋን (በመቶኛ)	89	100
ከአምስት ዓመት በታች ያሉ ህፃናት ሞት መጣኔ (h1000)	101	67
የእናቶች ሞት መጣኔ (h100000)	590	267
የወሊድ መቆጣጠሪያ ተጠቃሚዎች መጠን (በመቶኛ)	55	80
በሰለጠነ የጤና ባለሙያ የታገዙ ወላጆች መጣኔ (በመቶኛ)	25	60
የወባ መከላከያ አጎብር ተጠቃሚ የሆኑ የቤተሰብ አስተዳዳሪዎች (በመቶኛ)	100	100

2.5. የአቅም ግንባታና መልካም አስተዳደር ግቦች

2.5.1 የአቅም ግንባታን በተመለከተ

- የበላይ አመራር ብቃትን ማሳደግ፤
- የሰው ኃብት (የለውጥ ሰራዊት) ብቃትን ማጎልበት፤
- የመንግስት ተቋማትን ብቃት፤
- ውጤታማ፣ ቀልጣፋ፣ ግልጽና ተጠያቂ የመንግስት የፋይናንስ ስርዓትን ማስፈን፤
- የአቅም መገንባያ ተቋማትን አቅም ማሳደግ፤
- የለውጥ ኮሙኒኬሽንን ማጎልበት፤
- የግልጽነትና ተጠያቂነት አሰራርን ማሳደግ፤
- ኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትና ተግባርን መቀነስ፤
- የህብረተሰብ ተሳትፎን ማሳደግ፤

2.5.2 የፍትህ ሥርዓት ማሻሻልን በተመለከተ

- የሰው ሀይል ብቃትን ማጎልበት፤
- የፍትህ ስርዓቱን የግልጽነትና ተጠያቂነት አሰራር ማሻሻል፤
- የዳኝነት ነጻነት፣ ግልጽነት ተጠያቂነት ማረጋገጥ፤
- የአገልግሎት ተደራሽነትን ማጎልበት፤
- ታራሚዎችን ማነጽ፤

2.5.3 የዲሞክራሲ ሥርዓት ግንባታን ማጠናከርን በተመለከተ

- የዲሞክራሲና መልካም አስተዳደር ተቋማትን ማጠናከር፤
- አንድ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ማህበረሰብ መፍጠር፤
- የህዝቡን ተሳትፎ ማረጋገጥ፤

2.5.4 መልካም አስተዳደር ማስፈንን በተመለከተ

- ምንጩ ያልታወቀ እና ሕጋዊ ያልሆነ ሀብት ከተገኘ አስፈላጊውን ሕጋዊ እርምጃ እንዲወሰድ ማድረግ፤
- ሙስናና ኪራይ ሰብሳቢነት ከምንጩ ለማድረቅ የተጠናከረ የሥነ ምግባር እና የፀረ-ሙስና ትምህርቶችን በማስፋፋት የነቃ እና ሙስናን ሊሸከም የማይችል ሕብረተሰብ መፍጠር፤

2.6 የዕቅድ አፈፃፀም ክትትልና ግምገማ ሥርዓት

- ➔ በዕቅዱ የትግበራ ሂደት በማክሮና በዋና ዋና ዘርፎች ወደ ተቀመጡ ግቦች እየተደረሰ ስለመሆኑ የሚታወቅበት ግልፅና የተሟላ የክትትልና ግምገማ ሥርዓት ተዘርግቷል።
- ➔ የክትትልና ግምገማ ሥርዓቱ በዕቅዱ አፈፃፀም ዙሪያ የተሟሉና ወቅታዊ መረጃዎችን ይጠይቃል። እነዚህ መረጃዎች በአገሪቱ የተለያዩ የአስተዳደር ዕርከኖች ቁልፍ የልማት ሚና ከሚጫወቱ የልማት ኃይሎች (ከመንግስት፣ ከግሉ ዘርፍ ባለሀብቶች፣ ከህዝቡ) የሚገኙ ናቸው።
- ➔ የዕቅዱ የአፈፃፀም ክትትልና ግምገማ መረጃዎች በማያቋርጥ ምዝገባ እየተሰበሰቡ በአስተዳደር መዛግብት በተሟላ ሁኔታ በየዘርፉ መያዝ እና ከወረዳ እስከ ክልል እና ፌዴራል ዘርፍን መሠረት በማድረግ እንደሚፈሉ ይጠበቃል። እነዚህን መረጃዎች መሠረት በማድረግ የኢኮኖሚውን አፈፃፀም አገራዊ ሥዕል የሚያሳዩ ወቅታዊ የፈፃፀም ሪፖርቶች በዘርፍና በማክሮ ደረጃዎች ተዘጋጅተው ለሚመለከታቸው አካላት እንዲቀርቡ ይደረጋል።
- ➔ እንደዚሁም በቆጠራና በናሙና ጥናት የኢኮኖሚያዊ፣ ማህበራዊ፣ የዲሞክራሲያዊና የስነ-ምድር የስታቲስቲካዊ መረጃዎች እየተሰበሰቡ በተቀናጀ አሠራር ተቀባብረውና ተተንትነው ለተጠቃሚዎች ይሰራጫሉ።
- ➔ የክትትልና ግምገማ ሥራውን ውጤታማና ስኬታማ ለማድረግ እያንዳንዱ ዜጋ፣ የመንግስት አካላት፣ የግል ባለሀብቶች... በአጠቃላይ የልማት ኃይሎች ጉዳዩ የራሳቸውና የአገራቸው መሆኑን ተገንዝበው የዕቅዱን አፈፃፀም በባለቤትነት መከታተልና የሚጠየቁ ትክክለኛ መረጃዎችን በወቅቱ መስጠት ይጠበቅባቸዋል።

2.7 ማጠቃለያ

- ➔ የአምስት ዓመቱ የእድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ በመሠረታዊ እና በከፍተኛ የዕድገት አማራጮች የተዘጋጀ ነው። ከፍተኛው የዕድገት አማራጭ የግብርና ምርትን እና አጠቃላይ ኢኮኖሚውን በ2002 ከነበሩበት በ2007 ዕጥፍ የሚያደረግ ነው። ይህ የዕድገት ግብ ሁሉም የአገሪቱ ዜጎች በየደረጃው ድርሻቸውን ከተወጡ እንደሚሳካ አያጠራጥርም። ስለሆነም፡-
 - ☞ ይህንን የዕድገት ግብ ለማሳካት ከፍተኛ ኢንቨስትመንት ይጠይቃል፤
 - ☞ ዕድገቱ የሚጠይቀውን ከፍተኛ ኢንቨስትመንት ዕውን ለማድረግ ከፍተኛ የአገር ውስጥ ቁጠባ ያስፈልጋል፤
 - ☞ መንግሥት የህብረተሰቡን የታክስ ግንዛቤ በማስፋት የታክስ ገቢን ትርጉም ባለው ሁኔታ ማሳደግ፣ ከኢንቨስትመንት ጋር ያልተያያዙ ወጭዎችን በቁጠባና በማብቃቃት በመጠቀም ኢንቨስትመንትን ማሳፋት፤
 - ☞ የግሉ ዘርፍ፣ ግለሰቦች፣ ቤተሰቦች፣ የሕ/ሥራ ማህበራት...ወዘተ የቁጠባ ባሕላቸውን እንዲያሳድጉና እንዲያዳቡ በማበረታታት የአገር ውስጥ ቁጠባን ማሳደግ፤
 - ☞ የግሉ ዘርፍ የኢኮኖሚ ተዋናዮችም የቆጠቡትን መዋዕለ ንዋይ በልማት ሥራ ላይ እንዲያውሉ (በኢንቨስትመንት ሥራ ላይ እንዲያውሉ) ማበረታታትና ምቹ ሁኔታዎችን መፍጠር፤
-
- ➔ በአምስት ዓመቱ የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ በመመራት በዕቅዱ ዘመን መጨረሻ ኢንዱስትሪው በኢኮኖሚው ውስጥ የመሪነት ሚናውን ለመረከብ ዝግጅቶች የሚጠናቀቁበት ይሆናል።

2.7 ማጠቃለያ...የቀጠለ

- ➔ በሚቀጥሉት አምስት ዓመታት ግዙፍ የመሠረተ ልማት ግንባታዎች ይካሄዳሉ። የሚገነቡት መሠረተ ልማቶች ለኢኮኖሚው ፈጣን ዕድገትና ማህበራዊ ልማት ዘላቂነት አስተማማኝ መሠረት ከመሆናቸው በተጨማሪ ገቢን በማመንጨትና የውጭ ምንዛሬን በማዳን ቁልፍ ሚና ይጫወታሉ።
- ➔ በአምስት ዓመቱ የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ የትግበራ ዘመን መጨረሻ አገራችን በተቀናጀና በተባበረ ልማታዊ ክንድ የሚሌኒየሙን የልማት ግቦች ሙሉ በሙሉ ታሳካለች።
- ➔ የልማት ዕቅዱ በትግበራ ላይ በሚውልባቸው የሚቀጥሉት አምስት ዓመታት የተጀመሩ የአቅም ግንባታ ስራዎች በተለያዩ የአስተዳደር ዕርከኖች ተጠናክረው የሚቀጥሉ ሲሆን መልካም አስተዳደርን ለማስፈን ግልፅነትንና ተጠያቂነትን የሚያረጋግጡ ስራዎች ከምንጊዜውም በላይ ሁኔታ በትኩረት ይሠራሉ። በተመሳሳይ ሁኔታ የፍትህ ሥርዓቱ የበለጠ ቀልጣፋና ውጤታማ እንዲሆንና ዲሞክራቲያዊነቱን ስፋትና ጥልቀት በአለው ሁኔታ እንዲሰርፅ ይደረጋል።
- ➔ የእነዚህ ሁሉ ድምር ውጤት አገራችንን በ2017 መካከለኛ ገቢ ካላቸው ተርታ ለማሰለፍና በተቀናጀና በተባበረ የጋራ ጥረት ድህነትን ታሪክ ለማድረግ የተጀመረውን ህዳሴ ያሳካል።

2.8 መሪ መልዕክቶች

- ➔ እስካሁን ካለፉት ዓመታት የልማት ስራዎች ካገኘናቸው መልካም ተሞክሮዎች በመመዘን፣ ተሞክሮዎችን አቀናጅተን በስፋትና በጥልቀት ስራ ላይ በማዋልና ተጨማሪ የግብዓት አቅርቦቶችን በአግባቡ በመጠቀም በ2002 በአገር ደረጃ የተደረሰበትን የግብርና ምርት በዕቅዱ ዘመን መጨረሻ ዕጥፍ እናደርጋለን።
- ➔ በዚህ ፈጣን የኢኮኖሚ ዕድገት ሂደት የምግብ ዋስትናን በአገር፣ በአካባቢና በቤተሰብ ደረጃ እናረጋግጣለን።
- ➔ ከምግብ ዕርዳታ ጥገኝነት በተለይም ከስንዴ ልመና በመላቀቅ የብልፅግና ተስፋ ሰንቀን ከምንጊዜውም በበለጠ አገራዊ የጋራ ቅንጅትና ትስስር ለላቀ ዕድገትና ልማት እንሰለፋለን።
- ➔ የአምስት ዓመቱን የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ በተቀናጀና በተባባረ አገራዊ ክንድ በመተግበር፣ የተቀመጡ የኢኮኖሚ ዕድገትና የማህበራዊ ልማት ግቦችን በማሳካት እና ከሚገኘው የኢኮኖሚ ዕድገትና የማህበራዊ ልማት ዕኩል ተጠቃሚነትን በማረጋገጥ አንድ የኢኮኖሚ ማህበረሰብ የመፍጠር ዓላማን እናሳካለን።
- ➔ ፍቅ በማይባል ጊዜ ውስጥ በተባበረ፣ በተቀናጀና በጋራ ጥቅም በተሳሰረ አገራዊ ጥረታችን ድህነትን ታሪክ እናደርጋለን። በዚህ ሂደትም አገራችንን የተለያዩ አገሮች ዜጎች ለመኖሪያና ለሥራ የሚመርጧት አገር እንድትሆን እናደርጋለን።